

Koncepce vzdělávacího balíčku o plánování udržitelné městské mobility

SUMPs for BSR – Posílení efektivního plánování udržitelné městské mobility na podporu aktivní mobility ve městech Pobaltí

Komise pro udržitelná města Unie baltských měst, 2024

Impresum

Tato publikace byla vypracována v rámci evropského projektu **SUMPs for BSR – Posílení efektivního plánování udržitelné městské mobility na podporu aktivní mobility ve městech v oblasti Baltského moře**, spolufinancovaného programem Interreg Baltic Sea Region.

Projekt SUMPs for BSR, spolufinancovaný programem Interreg BSR, podporuje přechod k plánování udržitelné městské mobility. Konsorcium SUMPs for BSR tvoří následující partneři: Komise pro udržitelné města Unie pobaltských měst c/o město Turku (FI), Univerzita v Gdaňsku (PL), Institut pobaltských studií (EE), obec Cēsis (LT), město Gdynia (PL), Univerzita a hanzovní město Greifswald (DE), obec Gävle (SE), obec Panevėžys (LT).

Za obsah této publikace odpovídají výhradně její autoři. Neodráží nutně názor Evropské unie.

Smlouva:	SUMPs pro BSR – Posílení efektivního plánování udržitelné městské mobility na podporu aktivní mobility ve městech BSR č. C055
Název:	Koncepce vzdělávacího balíčku o plánování udržitelné městské mobility/D 1.5
Verze:	10/2024
Autoři:	Ira Sibelius & Oona Uusitalo, Komise pro udržitelné města Unie pobaltských měst c/o Město Turku, Finsko
Rozvržení:	Ira Sibelius, Město Turku
Obrázek na obálce:	© Adobestock / Sebastian

Tato publikace podléhá autorským právům konsorcia SUMPs for BSR a jeho autorů a přispěvatelů.

Poznámka k projektu

Projekt SUMPs for BSR podporuje města, která mění své plánovací postupy směrem k plánování udržitelné městské mobility zaměřené na lidi, s důrazem na aktivní způsoby mobility v boji proti klimatické krizi. Cílem projektu je podpořit intenzivnější využívání plánů udržitelné městské mobility (PUMM) jako strategického nástroje pro plánování udržitelné mobility prostřednictvím vývoje nástrojů a nabídky rozsáhlého budování kapacit pro místní orgány, zejména v malých a středních městech regionu Baltského moře (Baltic Sea Region - BSR). Za účelem nastavení spolehlivých místních procesů vhodných pro menší města vznikne společný rámec pro monitorování a evaluaci plánování udržitelné městské mobility. Spolu s jednotným modelem pro testování a experimentování s inovativními řešeními mobility pomůže tento rámec vyhodnotit výkonnost místního systému mobility a poskytnout důležité informace pro plánování a rozhodování. Tyto nástroje budou vysvětleny v rámci školení, jež budou vypracována i realizována jako součást projektu. Vzdělávací program se skládá z pěti vzdělávacích modulů a poradny pro PUMM (SUMP Clinic) podporující přijetí kvalitních PUMM ve městech BSR.

Obsah

1. Úvod	4
1.1. O vzdělávacím programu.....	4
1.2. Kontext.....	4
1.2.1. Školení a vzdělávací materiály v minulých projektech	4
1.2.2. Závěry seed money projektu, který předcházel projektu SUMPs for BSR	5
1.2.3. Evropská komise posiluje roli PUMM.....	6
2. Posouzení potřeb cílové skupiny	7
2.1. Proces	7
2.2. Počáteční vstupy od partnerů	8
2.3. Zapojení cílové skupiny	8
3. Koncepce vzdělávacího balíčku	10
3.1. Struktura vzdělávacího balíčku	10
3.2. Cíle a obsah vzdělávacích modulů	12
3.2.1. Modul 1 Úvod do procesu PUMM a jeho základní principy	12
3.2.2. Modul 2 Nastavení rámce pro monitorování a evaluaci a definování indikátorů.....	13
3.2.3. Modul 3 Sběr dat pro aktivní druhy dopravy	13
3.2.4. Modul 4 Experimentování s potenciálními řešeními mobility za účelem podpory aktivních způsobů dopravy.....	14
3.2.5. Modul 5 Zapojení zainteresovaných stran do plánování opatření v oblasti mobility pro PUMM	15
3.3. Popis Poradny pro PUMM pro individuálnější podporu.....	16
3.4. Přenositelný vzdělávací balíček	16
Zdroje	17

1. Úvod

1.1. O vzdělávacím programu

Cílem projektu SUMP for BSR je zvýšit využívání plánů udržitelné městské mobility (SUMP) jako strategického nástroje pro plánování udržitelné mobility pro místní orgány, zejména v malých a středních městech v regionu Baltského moře (BSR). Zaměřuje se zejména na klíčová témata, což je harmonizovat přeshraniční přístupy k monitorování a evaluaci udržitelného plánování městské mobility, zlepšit uznání aktivních způsobů dopravy jako klíčových složek místních systémů mobility a podporovat malé experimenty jako strategický nástroj plánování mobility k podpoře aktivní mobility. Tato témata byla v předchozím seed money projektu a během projektu SUMP for BSR (které oba byly podporovány programem Interreg Baltic Sea Region) identifikována jako náročná pro dotčená města.

V rámci projektu bude vytvořen a realizován vzdělávací balíček zaměřený na plánování udržitelné městské mobility, který se bude zabývat zejména potřebami malých a středních měst v oblasti Baltského moře. Vzdělávací balíček, vyvinutý na základě důkladného posouzení potřeb, bude zahrnovat program s pěti tematickými vzdělávacími moduly, které městům nabídnou podporu pro jejich procesy PUMM, pokyny k využití výstupů projektu s konkrétními příklady a materiály pro samostatné studium. Školící program představí nástroje vyvinuté v rámci projektu: společný rámec pro monitorování a evaluaci plánování udržitelné městské mobility, který podporuje města při zavádění spolehlivých místních procesů monitorování a hodnocení, a model pro města k testování a experimentování s inovativními řešeními mobility se zaměřením na aktivní způsoby dopravy, jako je chůze a jízda na kole, a změnu veřejných prostor. Vzdělávací balíček bude propagovat již existující nástroje a materiály pro plánování udržitelné městské mobility, usnadní výměnu zkušeností mezi městy a přenos výsledků projektu klíčovými cílovými skupinami: místním a národním orgánům veřejné správy v regionu Baltského moře. Mezi další aktivity vzdělávacího balíčku budou patřit místní workshopy organizované partnerskými městy, které budou přenášet výsledky projektu na národní úrovni pro partnerská města, a série webinářů UBC Talks, které budou mít širší publikum v celém regionu Baltského moře.

Kromě toho projekt bude organizovat poradnu pro PUMM (SUMP Clinic), která poskytne individuální podporu 10 městům, jež vyvíjejí svůj první SUMP, případně mají potíže s implementací stávajícího. Školící program a poradna pro PUMM budou organizovány na jaře 2026. Po dokončení školícího programu bude vzdělávací balíček, sestávající z nezávislých výukových materiálů, zpřístupněn širšímu publiku prostřednictvím aktualizované webové stránky Centra kompetencí pro PUMM pro region Baltského moře.

Tento dokument představuje koncepci vzdělávacího programu, včetně stručného popisu, cílů učení a harmonogramu pro každý modul.

1.2. Kontext

1.2.1. Školení a vzdělávací materiály v minulých projektech

V roce 2013 Evropská komise schválila balíček opatření pro městskou mobilitu, který nastínil soubor postupů a podpůrných mechanismů, jež pomáhají městům při vývoji plánů udržitelné městské mobility (PUMM). Koncepce PUMM byla zavedena jako základní kámen pro města a regiony při řešení výzev v oblasti politiky městské mobility.

Od té doby byly v rámci řady projektů, jako jsou QUEST, CIVITAS SUMP-UP, CIVITAS DYNAMO, Eltisplus a CH4ALLENGE, vyvinuty podpůrné materiály a pokyny pro přípravu a implementaci SUMP, a také nabídnuty různé vzdělávací aktivity.

Projekt CIVITAS DYNAMO, realizovaný v letech 2012–2016, měl za cíl prosazovat udržitelnou mobilitu podporou ekologického životního stylu, propagací sociálních interakcí a spolupráce prostřednictvím nových médií a zaváděním integrovaných, inovativních dopravních služeb pro aktivní občany všech věkových skupin na strategické, technické, servisní a evropské úrovni. V rámci projektu byly vyvinuty nástroje, jako je nástroj pro analýzu nákladů a přínosů k výpočtu čisté současné hodnoty a poměru nákladů a přínosů několika opatření, a publikace o zkušenostech měst zapojených do projektu týkajícího se procesu PUMM. (CIVITAS DYNAMO 2016)

Projekt Eltisplus byl zahájen v roce 2010 a zaměřoval se na podporu a posílení udržitelné mobility v Evropě prostřednictvím propagace platformy ELTIS a zvyšování povědomí o koncepci PUMM. V roce 2013 vyšlo v rámci projektu první vydání publikace s názvem „Pokyny – Vypracování a implementace plánu udržitelné městské mobility“, která má pomoci místním plánovačům a realizátorům při vytváření jejich strategií udržitelné mobility. Publikace byla revidována a v roce 2019 vydána ve druhém vydání. Publikace podrobně popisuje čtyři fáze procesu PUMM: přípravu a analýzu, vývoj strategie, plánování a implementaci opatření a monitorování. Publikace vysvětluje, co PUMM znamená a jaký má význam, a poskytuje podrobné rady pro celý proces. (UBC Sustainable Cities Commission 2013, Rupprecht Consult 2019).

V roce 2016 projekt CH4ALLENGE vydal čtyři sady PUMM na podporu odborníků v oblasti mobility při přípravě a realizaci PUMM jako klíčové výstupy projektu. Sady PUMM jsou tematicky zaměřeny na čtyři výzvy: účast, institucionální spolupráci, výběr opatření a monitorování a hodnocení. Každá sada se skládá z brožury s rychlými fakty, příručky SUMP a e-learningového kurzu. Brožury obsahují stručné shrnutí výzev, zatímco příručky nabízejí podrobné pokyny podložené příklady z různých měst. Online kurzy zvou odborníky v oblasti mobility, aby se dozvěděli více o PUMM a čtyřech výzvách, a umožňují interaktivnější způsob učení bez vazby na čas a místo. (SUMP CH4ALLENGE 2016)

Projekt SUMP-UP, realizovaný v letech 2016–2020, pomáhal orgánům odpovědným za plánování s implementací PUMM prostřednictvím poskytování informací a školení. Hlavními výstupy projektu byla aktualizace příručky o procesu PUMM s názvem Pokyny pro vypracování a implementaci PUMM (druhé vydání), aktualizovaná verze nástroje pro sebehodnocení PUMM a řada tematických příruček PUMM o elektrifikaci, financování, zadávání veřejných zakázek a plánování udržitelné městské mobility. V rámci projektu byly rovněž vypracovány příručky o výběru opatření pro PUMM, normy pro vypracování akčního plánu PUMM a seznam nástrojů na podporu rozhodování v plánovacích procesech. Společně s dalšími iniciativami EU CIVITAS 2020, PROSPERITY a SUITS, tyto projekty propojily více než 80 aktérů, kteří se snaží podporovat města v celé Evropě při vypracovávání a provádění plánů udržitelné městské mobility. (SUMP-UP 2020)

1.2.2. Závěry seed money projektu, který předcházel projektu SUMP-UP for BSR

Přípravy projektu SUMP-UP for BSR začaly již v roce 2020, kdy byla z programu Interreg BSR poskytnuta podpora ve formě počátečních finančních prostředků (seed money support) na vypracování žádosti o základní projekt na dané téma.

V rámci seed money projektu byl proveden průzkum s cílem zmapovat současný stav plánování udržitelné městské mobility a potřeby měst v pobaltských zemích. Výsledky byly shrnuty do Zprávy o aktuálním stavu – status PUMM v zemích a městech Pobaltí, kterou vypracovala ECAT Litva (2021).

Podle zprávy o aktuálním stavu se přijetí PUMM v jednotlivých zemích značně liší. Země jako Dánsko, Finsko, Německo a Švédsko mají dlouhou tradici a zkušenosti s plánováním městské dopravy. V posledních dvou desetiletích dochází k postupnému přechodu od rozvoje infrastruktury k udržitelnému rozvoji, který zahrnuje různé druhy mobility do tradičního plánování dopravy a provozu. Tyto země také vypracovaly národní verze plánů udržitelné městské mobility, které jsou do jisté míry v souladu s tím, co známe jako koncept PUMM. V Lotyšsku, Litvě, Estonsku a Polsku se otázky udržitelnosti dostaly do popředí rozvoje v posledním desetiletí a začlenění udržitelnosti do plánování dopravy bylo často motivováno iniciativami financovanými EU. Zatímco Litva začlenila PUMM do národního rámce plánování městské dopravy, včetně mechanismu podpory pro města, Estonsko a Lotyšsko měly v době vydání zprávy pouze několik příkladů přijetí PUMM ve městech a národní přístup byl méně systematický.

Klíčovým zjištěním studie je, že zatímco některé země mají národní rámce pro podporu PUMM, obecně neexistují žádné právní požadavky na jejich implementaci, což vede k nejednotnému přijímání. To se změní díky přijetí revidované legislativy TEN-T v roce 2024, která vyžaduje, aby města definovaná jako městské uzly připravila do roku 2027 vlastní PUMM. Mnohá města čelí významným výzvám, pokud jde o politické rozhodnutí, finanční zdroje a technické kapacity potřebné k účinnému přijetí těchto plánů. Spolupráce mezi národními a místními orgány, jakož i v rámci městských odborů, je často omezená, což dále zpomaluje další pokrok. Studie zdůrazňuje význam politické podpory, povědomí a přidělování zdrojů pro úspěšnou implementaci PUMM. Jako oblasti, v nichž by města potřebovala nejvíce podpory v rámci svých PUMM, byly pak vnímány monitorování a evaluace společně se sběrem dat.

Závěrem lze říci, že ačkoli některá města v regionu Baltského moře dosáhla pokroku v oblasti PUMM, celkové přijetí těchto plánů zůstává fragmentované, přičemž mnoha městům chybí nezbytné zdroje a politická vůle k plnému zavedení opatření v oblasti udržitelné mobility. Studie naznačuje, že k prosazení PUMM, zejména v menších městech, je zapotřebí koordinovanějších snah, aby bylo možné dosáhnout širších cílů v oblasti klimatu a udržitelnosti. Na základě analýzy seed money projektu je zřejmá potřeba specializovaného projektu, který by se zaměřil zejména na potřeby malých a středních měst v Pobaltí. (ECAT Lithuania, 2021)

1.2.3. Evropská komise posiluje roli PUMM

Nyní budou znalosti o PUMM pro města důležitější než kdy jindy, protože Evropská komise revidovala nařízení o transevropské dopravní síti (TEN-T). Aktualizované nařízení posiluje roli měst jakožto klíčových uzlů pro udržitelnou, bezpečnou, efektivní a multimodální dopravu v celé Evropě i mimo ni. Aktualizované nařízení se také více zaměřuje na dosažení klimatické neutrality a sledování pokroku prostřednictvím systematického sběru dat. Revidované nařízení ukládá městským uzlům povinnost zavést PUMM do roku 2027. Tato nová povinnost se bude týkat velkého počtu měst, protože počet městských uzlů se zvýšil na více než 400. Revidované nařízení ukládá městským uzlům povinnost shromažďovat a předkládat Evropské komisi relevantní údaje o městské mobilitě. Následný prováděcí akt stanoví seznam indikátorů udržitelné městské mobility a metodiku jejich výpočtu. (Evropská komise 2023, Evropská komise 2024)

V návaznosti na revidované nařízení TEN-T vydala Evropská komise také doporučení týkající se národních podpůrných programů (NPP) na podporu měst při plnění nových požadavků. Komise uznává, že nedostatek kapacit a odborných znalostí spolu s nízkou mírou zapojení a podpory na národní úrovni zůstávají problémem, zejména v malých a středních městech. Nové doporučení proto má za cíl poskytnout členským státům a městům další podporu při přípravě plnění navrhovaných požadavků na městské uzly. NPP by měly zahrnovat opatření, jako je vypracování národních pokynů pro plánování městské mobility na základě aktualizovaného konceptu PUMM, národní přístup k přípravě a implementaci PUMM ve městech pokrývajících celý funkční městský region, vzdělávací program a finanční podporu. Měl by být zřízen národní kontaktní bod, který by koordinoval činnosti a fungoval jako hlavní kontaktní místo pro Komisi (Evropská komise 2023).

Zatímco některé země jako Polsko a Německo již NPP zahájily, v mnoha zemích se během vývoje PUMM pro koncepci vzdělávacího balíčku pro Pobaltí stále pracuje na jejich vývoji. Polsko převzalo iniciativu a zavedlo nový strukturovaný program s poradenskou a technickou podporou pro implementaci PUMM, řízení kvality a proces hodnocení PUMM, spolu s řídícím výborem PUMM, jehož úkolem je zavést regulační rámec pro funkční městské regiony. Počet evaluovaných PUMM v Polsku roste. (Kopec, A. 2024)

2. Posouzení potřeb cílové skupiny

2.1. Proces

Za účelem získání dalších poznatků pro vývoj koncepce vzdělávacího balíčku byly potřeby měst zmapovány projektem SUMPs for BSR několika způsoby (Obrázek 1). Kromě průzkumů zaměřených na cílové skupiny spolupracovali partneři projektu na vývoji koncepce prostřednictvím dvou workshopů, které se konaly během zasedání konsorcia. Partnerská města hrála klíčovou roli pro zajištění toho, aby plánovaná koncepce, metody a přehled vzdělávacích aktivit splňovaly jejich potřeby.

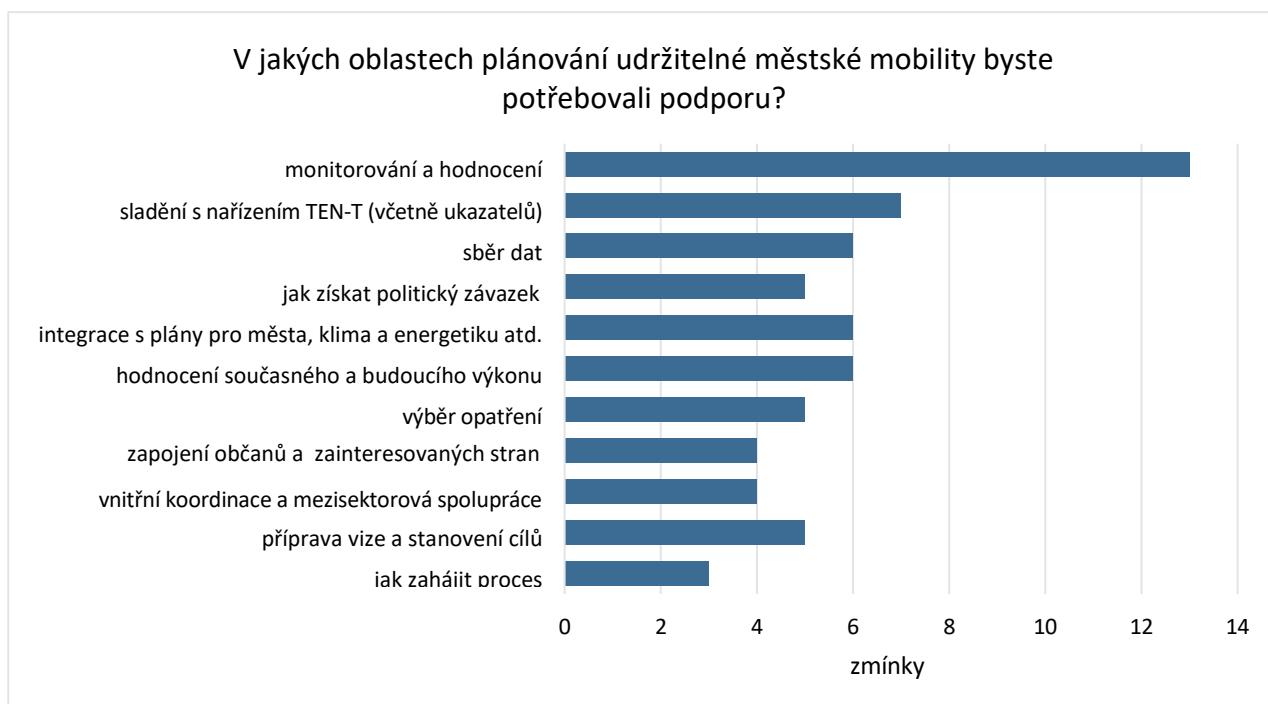
Obrázek 1. Proces vývoje koncepce vzdělávacího programu.

2.2. Počáteční vstupy od partnerů

Na začátku projektu SUMPs for BSR byla partnerská města požádána o vyplnění dotazníku, jehož cílem bylo zjistit více o konkrétních problémech, kterým města čelí při plánování, implementaci a hodnocení PUMM, a o oblastech, ve kterých je zapotřebí největší podpora a budování kapacit. Výsledky ukázaly, že existuje značná potřeba vzdělávání v oblasti monitorování a hodnocení zaměřeného na pravidelné posuzování aktivit PUMM, pokročilé techniky a metody sběru a analýzy dat a metody sledování pokroku směrem k cílům uhlíkové neutrality a udržitelnosti. Rovněž existuje silná potřeba vzdělávání v oblasti zapojení a společné tvorby s cílem zlepšit zapojení komunity a zajistit smysluplný vstup zainteresovaných stran prostřednictvím procesů společné tvorby. Pokud jde o finanční plánování a správu zdrojů, města potřebují pomoc s rozpočtováním, zajištěním financování a integrací PUMM do širších městských strategií. Vzdělávání v oblasti klimatických opatření a udržitelnosti je nezbytné pro vývoj strategií snižování emisí a sledování pokroku v oblasti životního prostředí, zatímco vzdělávání v oblasti územního plánování a urbanismu pomůže překonat fyzické překážky a přizpůsobit plánování drsným povětrnostním podmínkám.

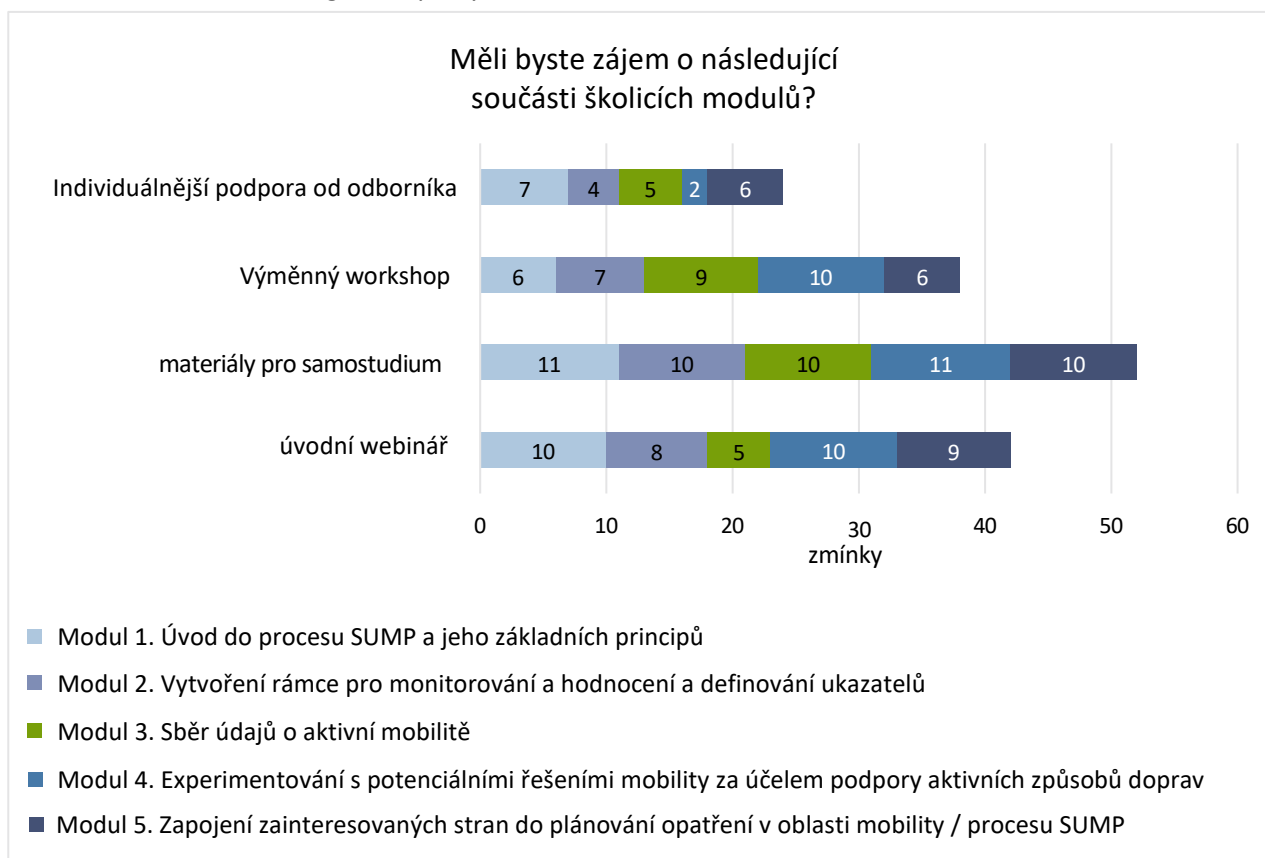
2.3. Zapojení cílové skupiny

Dále byl vyžádán příspěvek od Cross-Border Advisory Group (CBAG, Poradní skupina pro přeshraniční záležitosti), která zahrnuje přidružené organizace a klíčové zúčastněné strany projektu zastupující cílové skupiny, místní a národní veřejné orgány. Cílem CBAG je sdílet národní vývoj v oblasti PUMM a podporovat nadnárodní výměnu informací mezi národními a místními veřejnými orgány v této oblasti. Na základě výsledků průzkumu zaměřeného na členy CBAG a dotazníku pro partnerská města bylo jedno z původně navrhovaných témat školení, tj. sdělování údajů o dopravě různým cílovým skupinám, změněno na širší téma zapojení zainteresovaných stran do plánování opatření v oblasti mobility/do procesu PUMM před zahájením průzkumu v dalších městech.

Obrázek 2 Hodnocení respondentů ohledně potřeby podpory v různých částech plánování udržitelné městské mobility na základě výsledků průzkumu (2024).

Online průzkum byl otevřen v srpnu a září 2024 a obdržel 15 reakcí ze 6 měst. Obsahoval otázky týkající se relevance a zájmu o navrhované vzdělávací moduly, doplněné otázkami o znalostech a výzvách souvisejících s tématy vzdělávacích modulů. Jak ukazuje obrázek 2, výsledky průzkumu zdůraznily potřebu podpory v oblasti monitorování a hodnocení. Druhou největší potřebou bylo dosažení souladu s nařízením TEN-T (včetně indikátorů). V otevřených polích respondenti popsali, že jejich hlavními výzvami v oblasti monitorování a hodnocení jsou nedostatek zdrojů nebo kvalitních údajů, nedostatek strukturovaných procesů pro monitorování a hodnocení, stanovení indikátorů a definování toho, co měřit. Pokud jde o nařízení TEN-T, respondenti zmínili zejména potřebu hlubšího porozumění požadavkům nařízení a přípravu na nadcházející indikátory SUMI. Při konkrétnější otázce týkající se sběru dat se objevily dva hlavní problémy. Jednou z velkých výzev pro respondenty se jeví skutečnost, že data se shromažďují, ale nejsou plně využívána. Druhá velká výzva souvisí s měřením: metodami, nedostatkem vybavení a ukládáním dat. Dalšími aspekty, které respondenti zdůrazňovali v otevřených odpovědích, jsou způsoby, jak dosáhnout politického závazku a integrace s jinými oblastmi, jako jsou městské, klimatické a energetické plány.

Obrázek 3 Zájem respondentů o různé složky vzdělávacích modulů na základě výsledků průzkumu (2024).

Na základě výsledků online průzkumu by města měla největší zájem o materiály pro samostudium (Obrázek 3). Respondenti by rádi získali základní informace o principech PUMM prostřednictvím úvodních webinářů a materiálů pro samostudium. Mezi témata, u nichž by byla nejvíce potřebná individuální podpora, patří základní principy PUMM, sběr dat o aktivních druzích dopravy a zapojení zainteresovaných stran. Zajímavý by byl zejména výměnný workshop zaměřený na sdílení zkušeností se sběrem dat a experimentováním s potenciálními řešeními mobility za účelem podpory aktivních způsobů dopravy. Zvláštní pozornost je třeba věnovat obsahu úvodního webináře o sběru dat o aktivní mobilitě: jak jej učinit atraktivním a zajímavým pro účastníky.

Postřehy týkající se problémů měst v oblasti monitorování byly shromážděny prostřednictvím registračního formuláře pro workshop o indikátorech udržitelné městské mobility. Kromě partnerů projektu bylo zastoupeno 5 národních veřejných orgánů, 6 místních veřejných orgánů a 1 multiplikační organizace. Výsledky tohoto dodatečného sběru podkladů potvrzují dřívější závěry, že největšími problémy jsou nedostatek strukturovaných procesů v oblasti monitorování a nedostatek dat, měřicích zařízení nebo porozumění měřicím metodám.

Partnerská města měla poslední příležitost definovat potřebu individuální podpory během workshopu v rámci setkání projektového konsorcia v Greifswaldu. Shrňeme-li výsledky průzkumu a workshopu, je zřejmé, že individuální podpora procesu PUMM je nejvíce potřebná při zajišťování politického závazku, zahájení procesu a vnitřní koordinaci a mezisektorové spolupráci.

3. Koncepce vzdělávacího balíčku

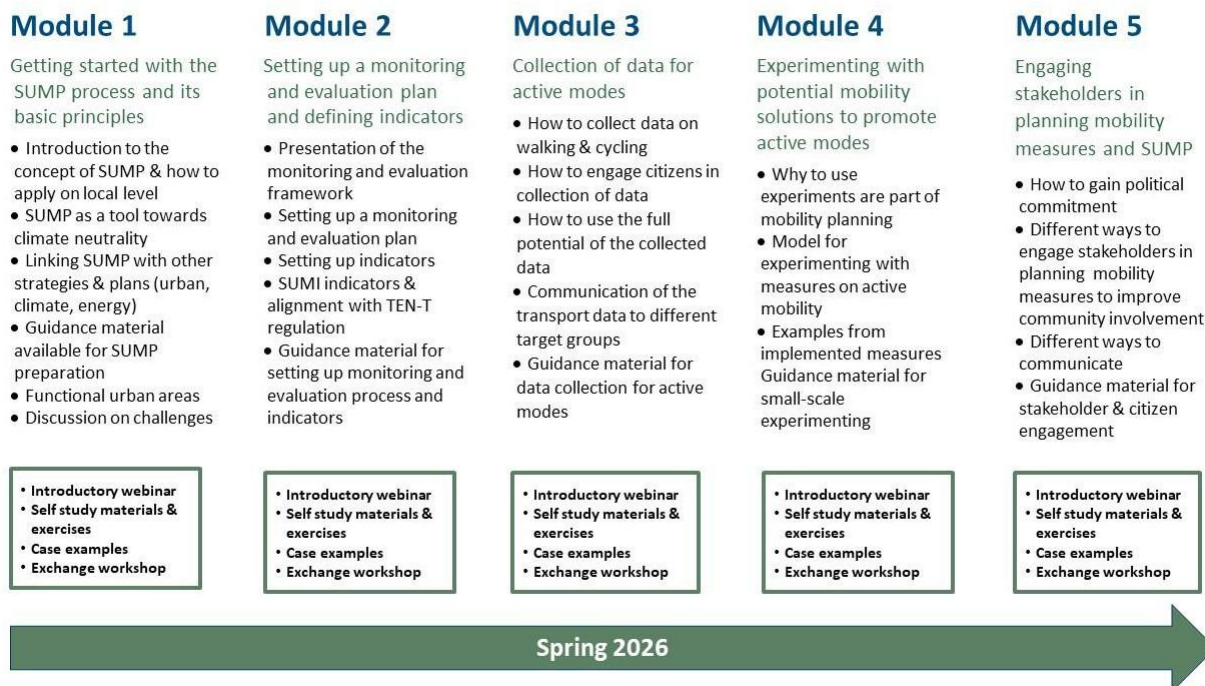
3.1. Struktura vzdělávacího balíčku

Na základě důkladného posouzení potřeb měst provedeného během předchozího projektu seed money a v rámci projektu SUMP for BSR byla revidována a definována původní koncepce vzdělávacího balíčku.

Vzdělávací balíček SUMP for BSR o plánování udržitelné městské mobility bude sestávat z pěti vzdělávacích modulů (Obrázek 4) zaměřených na následující témata:

1. Zahájení procesu PUMM a jeho základní principy
2. Stanovení rámce pro monitorování a evaluaci a definování indikátorů
3. Sběr dat pro aktivní druhy dopravy
4. Experimentování s potenciálními řešeními mobility za účelem podpory aktivních druhů dopravy
5. Zapojení zainteresovaných stran do plánování opatření v oblasti mobility a PUMM

Obsah modulů bude speciálně přizpůsoben výzvám, kterým čelí malá a střední města. Každý vzdělávací modul bude zahájen úvodním webinářem k danému tématu, na který budou navazovat materiály pro samostudium, případové studie a online cvičení poskytující teoretický rámec k tématu modulu, a zakončen interaktivním online workshopem pro výměnu názorů na dané téma v menších skupinách. Vzdělávací program bude probíhat na jaře 2026.

Obrázek 4 Koncepte vzdělávacího programu

Vzdělávací moduly budou organizovány online s využitím nástrojů, jako jsou platformy Zoom a Miro, které poskytují sdílené vzdělávací prostředí. Vzdělávání je určeno pro zástupce měst a další odborníky zabývající se plánováním mobility a opatřeními v oblasti mobility. Účastníci si mohou svobodně vybrat, zda se zúčastní celého vzdělávacího programu, nebo pouze jeho části. Úvodní webináře, které jsou dostupné pro velký počet účastníků, poskytnou komplexní úvod do tématu, zatímco workshopy se zaměří na interakci a výměnu zkušeností. Vzdělávací materiály budou po skončení školení k dispozici všem zájemcům prostřednictvím Kompetenčního centra BSR SUMP.

Úvodní webináře budou zaznamenány a budou sloužit jako materiály pro samostudium v Centru kompetencí pro PUMM v Pobaltí. Součástí materiálů pro samostudium budou nástroje a materiály vyvinuté v rámci projektu SUMP for BSR, rámec pro monitorování a hodnocení, model pro experimentování s opatřeními v oblasti aktivní mobility a případové studie z místních pilotních projektů. Účastníci školení budou informováni o doplňkových materiálech, které jsou k dispozici např. na portálu European Urban Mobility Observatory a CIVITAS.

Vzdělávací program bude organizovat a hostit konsorcium projektu SUMP for BSR. Komise pro udržitelná města Unie baltských měst bude řídit vývoj obsahu a sběr vzdělávacích materiálů za podpory odborných partnerů, Univerzity v Gdaňsku a Institutu baltských studií. Odborní partneři budou také působit jako hlavní lektori a moderátoři vzdělávacích modulů. Partnerská města představí své využití výstupů projektu na praktických příkladech a přednesou prezentace o svých místních pilotních aktivitách. Externí přednášející se specifickým odborným zaměřením budou pozváni, aby se podělili o své znalosti na konkrétní témata v oblasti PUMM, zejména v rámci webinářů a interaktivních workshopů v rámci různých vzdělávacích modulů, což zajistí atraktivitu vzdělávacího programu. Potenciální přednášející budou vybráni z řad členů a prostřednictvím přeshraniční poradní skupiny.

3.2. Cíle a obsah vzdělávacích

3.2.1. Modul 1 Úvod do procesu PUMM a jeho základní principy

Cíle a obsah

Tento modul pomáhá městům zahájit proces plánování udržitelné městské mobility (PUMM) tím, že vysvětluje jeho základní principy a rozdíly oproti tradičnímu plánování dopravy, přičemž klade důraz na udržitelnost. Úvodní webinář nastiňuje klíčové prvky a kroky procesu PUMM na příkladech měst a zkoumá požadavky nařízení TEN-T pro městské uzly, které souvisí s konceptem funkčních městských regionů. Uvádí příklady toho, jak PUMM podporuje úsilí měst o klimatickou neutralitu. Zvláštní pozornost bude věnována tomu, jak zmírnit překážky přijetí PUMM a zahájit proces v malých a středních městech. Workshop zaměřený na výměnu zkušeností nabídne podporu v oblasti rozpoznání zainteresovaných stran a mezisektorové koordinace udržitelné městské mobility. Budou sestaveny výukové materiály z různých projektů, které usnadní přijetí PUMM.

Na konci modulu budou mít účastníci základní znalosti o PUMM a jeho klíčových složkách. Modul je určen pro malá a střední města, která jsou na začátku procesu PUMM nebo se chystají s ním začít.

Nápady pro případové příklady

- Gdyně: jak propojit strategické dokumenty s implementací, strategie cyklistiky jako součást PUMM, proces, obsah, zpracování návrhu městských ulic
- PUMM v centru města Greifswald: případ historického centra města
- Turku: Definování odpovědnosti za plánování a koordinaci PUMM na úrovni města a FUA, jak PUMM přispívá k dosažení ambiciózních klimatických cílů

Stávající nástroje a výukové materiály pro tento vzdělávací modul

- Pokyny pro vypracování a provádění plánu udržitelné městské mobility (Rupprecht Consult (eds.) 2019)
- Tematický průvodce: Plánování udržitelné městské mobility v menších městech (Rupprecht Consult (eds.) 2021)
- E-kurzy, nástroje a materiály (např. o zahájení procesu PUMM, Seznámení s druhou verzí pokynů pro PUMM) vyvinuté v rámci projektu CIVITAS SUMPs-UP (2020)
- Nástroje pro budování kapacit vyvinuté v rámci projektu CIVITAS SUITS (2021)
- Nástroje (včetně nástroje pro posuzování dopadů a participativních nástrojů) vyvinuté v rámci projektu Interreg BSR HUBMOBILE (2020)
- Sady PUMM a e-learningové kurzy o participaci, institucionální spolupráci, výběru opatření a monitorování a hodnocení vyvinuté v rámci projektu Intelligent Energy Europe SUMP CH4ALLENGE (2016)

3.2.2. Modul 2 Nastavení rámce pro monitorování a evaluaci a definování indikátorů

Cíle a obsah

Tento modul zdůrazňuje význam monitorování a evaluace (M&E) pro udržitelnou městskou mobilitu tím, že představuje společný rámec a popis procesu pro účinné monitorování a evaluaci na místní úrovni. Rámec M&E, vyvinutý projektem SUMPs for BSR, obsahuje doporučení pro různě velká města s různou úrovní zkušeností a zdrojů. Zaměřuje se na vysvětlení, proč je monitorování a evaluace klíčovou součástí PUMM, aby bylo možné plánovat opatření v oblasti udržitelné městské mobility na základě dat a skutečného pochopení současné situace. To je obzvláště důležité v oblastech, kde mohou existovat mezery v datech, jako jsou aktivní druhy dopravy a městská logistika.

V úvodním webinári se účastníci naučí, jak vytvářet místní plány monitorování a evaluace, vyvíjet relevantní ukazatele a sladit je se standardy SUMI a TEN-T, přičemž si zvolí a přijmou přístup odpovídající jejich místním potřebám a zdrojům. Vybraná města a odborníci se podělí o případové příklady, poznatky a osvědčené postupy na podporu přijetí. Samostudijní materiály podpoří nezávislé přijetí rámce monitorování a evaluace, zatímco výměnný workshop se zaměří na sdílení reálných příkladů místních plánů monitorování a evaluace, efektivního využití údajů a výběru ukazatelů.

Na konci modulu budou účastníci lépe rozumět tomu, jak strukturovat své procesy monitorování a hodnocení, jak vybírat vhodné indikátory a jak splnit požadavky nařízení TEN-T. Modul je určen pro odborníky a experty, kteří plánují monitorování a hodnocení PUMM nebo jiných dopravních plánů, sběr dat a výběr indikátorů.

Nápady pro případové příklady

- Přístup města Gävle: indikátory stanovené v několika strategických dokumentech, užší výběr pro rozhodovací orgány
- Přístup města Gdyně: strategické, klíčové a podpůrné indikátory
- Příklad malého města

Stávající nástroje a výukové materiály pro tento vzdělávací modul

- Sady PUMM pro monitorování a evaluaci, včetně příručky PUMM o monitorování a evaluaci – Hodnocení dopadu opatření a evaluaci procesů plánování mobility, vyvinuté v rámci projektu Intelligent Energy Europe SUMP CH4ALLENGE (2016)

3.2.3. Modul 3 Sběr dat pro aktivní druhy dopravy

Cíle a obsah

Tento modul se zaměřuje na sběr a efektivní využití dat o pěší a cyklistické dopravě. Zabývá se spolehlivostí dat, praktickými tipy pro sběr dat, včetně využití technologií a spolupráce s poskytovateli služeb, a také interpretací a analýzou shromážděných dat. Účastníci se také naučí, jak integrovat různé zdroje dat a zapojit do procesu občany. Modul zahrnuje pokyny pro sdělování dat o dopravě různým cílovým skupinám pomocí různých metod a technik vizualizace dat. Budou představeny příklady z měst, jak testovat nové metody sběru dat, nastavit procesy pro jejich efektivní využití a propojit je s procesem monitorování a evaluace na úrovni města. Na výměnném workshopu se zaměříme na sdílení praktických tipů a zkušeností týkajících se

sběru dat, metod měření, typů vybavení a případů použití.

Na konci modulu budou účastníci vědět, jak shromažďovat kvalitnější data a efektivně je sdělovat, aby dosáhli většího dopadu. Modul je určen pro osoby zabývající se sběrem a analýzou dat, zapojováním občanů a sdělováním dopravních dat.

Nápady pro případové příklady

- PUMM pro místní pilotní projekty BSR v oblasti hodnocení a sběru dat, např. strukturovaný přístup města Panevezys k monitorování a hodnocení pilotního projektu na podporu cyklistické dopravy ve školách
 - Gdynia: sběr dat o chování a preferencích v oblasti mobility, městská logistika, spolupráce s poskytovateli služeb
- Turku: systém agentů pro cyklistickou dopravu, pohled na mobilitu z hlediska mapy služeb města, horizontální komunikace v organizaci (rozšíření kanálů pro komunikaci s občany)

Stávající nástroje a výukové materiály pro tento vzdělávací modul

- Briefingy pro odborníky: Podpora a propagace cyklodopravy v plánování udržitelné městské mobility vyvinuté Evropskou cyklistickou federací (Küster, F. 2019)
- Briefingy pro odborníky: Podpora a prosazení pěší dopravy v plánování udržitelné městské mobility, vypracované nadací WALK21 (Walker, J., Thornton, B. & Quinores, L. 2019)
- Mezinárodní standard pro data o pěší dopravě vyvinutý nadací WALK21 (Sauter, D., Tight, M., Pharoah, T., Martinson, R. & Wedderburn, M. 2016)
- Technická sada nástrojů pro odborníky pro aktivní mobilitu po celý rok – pokyny pro data a monitorování, které budou vyvinuty v rámci projektu Interreg BSR BATS (2024)

3.2.4. Modul 4 Experimentování s potenciálními řešeními mobility za účelem podpory aktivních způsobů dopravy

Cíle a obsah

Tento modul se zaměřuje na využití malých experimentů v plánování mobility za účelem podpory aktivních způsobů dopravy, jako je chůze a jízda na kole. Zdůrazňuje výhody testování iniciativ před provedením velkých investic a představuje snadno použitelné pokyny pro experimentování s opatřeními v oblasti aktivní mobility. Úvodní webinář vysvětluje ověřený model pro experimentování s opatřeními v oblasti aktivní mobility. Praktické příklady z měst představí různé druhy malých pilotních projektů aktivní mobility, od projektů zaměřených spíše na infrastrukturu až po digitální kampaně a ICT řešení pro zapojení občanů. Účastníci získají poznatky z místních pilotních projektů, od plánování až po rozšíření. Materiály pro samostudium zahrnují snadno použitelné pokyny, jak provádět experimenty s aktivní mobilitou v malém měřítku a co je třeba zohlednit v každém kroku procesu. Výměnný workshop poskytne podporu pro plánování pilotních projektů v malém měřítku a tipy, jak se vyvarovat častých chyb.

Ve výsledku účastníci pochopí strategickou hodnotu testování před provedením větších investic, jak propojit pilotní projekt s procesem PUMM a jak naplánovat každý krok procesu.

Rovněž pochopí hodnotu neúspěšných pilotních projektů. Modul je zaměřen na místní úřady, zejména na ty, které plánují nebo zvažují testování v malém měřítku za účelem podpory aktivní mobility.

Nápady pro případové studie

- Turku a Cesis: Letní experimenty v ulicích
- Městský experiment na náměstí Vienības v Cesis
- Gdynia a Gävle: kampaně na podporu aktivní mobility, propagace jízdy na kole v práci
- Turku, Gdynia a Greifswald: propagace nákladních kol
- Panevezys a Cesis: propagace jízdy na kole do škol/obytných oblastí
- Turku: testování dopravního uzlu, různé formy motivace, příklady úspěšných pobídek souvisejících s mobilitou, jako je zapůjčení autobusové karty z knihovny

Stávající nástroje a výukové materiály pro tento vzdělávací modul

- Model pro experimentování s opatřeními v oblasti aktivní mobility (verze 1.0) vyvinutý v rámci projektu Interreg BSR SUMPs for BSR
- Průvodce plánováním udržitelné městské mobility vyvinutý v rámci projektu Interreg BSR Cities.multimodal (2021)
- Průvodce pro aktivizaci občanů k celoroční aktivní mobilitě pro odborníky, který bude vyvinut v rámci projektu Interreg BSR BATS (2024)
- Informační materiály pro odborníky: Podpora a povzbuzování cyklistiky v plánování udržitelné městské mobility, vyvinuté Evropskou federací cyklistů (Küster, F. 2019)
- Informační materiály pro odborníky: Podpora a propagace chůze v rámci plánování udržitelné městské mobility, vypracované nadací WALK21 (Walker, J., Thornton, B. & Quinores, L. 2019)

3.2.5. Modul 5 Zapojení zainteresovaných stran do plánování opatření v oblasti mobility pro PUMM

Cíle a obsah

Tento modul se zabývá strategiemi pro zapojení zainteresovaných stran do plánování a provádění plánů udržitelné městské mobility (PUMM). Zaměřuje se na získání politické podpory, budování kapacit zainteresovaných stran a spolupráci mezi útvary s různými prioritami. Účastníci se seznámí s metodami zapojení zainteresovaných stran do opatření v oblasti mobility s cílem zajistit jejich odhodlání, odpovědnost a účinnou komunikaci. Materiály pro samostudium obsahují snadno použitelné nástroje pro mapování a zapojení zainteresovaných stran.

Na konci kurzu budou účastníci rozumět tomu, jak efektivně zapojit zainteresované strany a zajistit politickou podporu pro iniciativy v oblasti udržitelné mobility. Modul je specificky zaměřen na plánovače a realizátory PUMM.

Nápady pro případové studie

- Gdyně: spolupráce s různými zainteresovanými stranami ve městě – zapojení do řešení udržitelného města
- Gdyně: mateřské a základní školy – zapojení mládeže

- Panevezys: perspektiva přístupnosti
- Turku: kampaň na sociálních médiích, dotazník a workshop o procesu PUMM, zdůraznění důležitosti sdělování výsledků účasti skupině, občanský panel PUMM

Stávající nástroje a výukové materiály pro tento vzdělávací modul

- Sada pro účast v procesu PUMM vyvinutá v rámci projektu Intelligent Energy Europe CH4ALLENGE (2016)
- Tematický průvodce: Řešení genderové rovnosti a zranitelných skupin v PUMM vyvinutý v rámci projektu CIVITAS ECCENTRIC (Drăguțescu, A., Land, P. & Meskovic, E. 2020)
- Průvodce plánovače pro plánování udržitelné městské mobility (Unie pobaltských měst a hanzovního a univerzitního města Rostock 2020) vyvinutý v rámci projektu Interreg BSR Cities
- Multimodální participativní nástroje vyvinuté v rámci projektu Interreg BSR HUPMOBILE (2021)
- Nástroj pro mapování zainteresovaných stran vyvinutý v rámci projektu Interreg BSR Liveability

3.3. Popis Poradny pro PUMM pro individuálnější podporu

V rámci vzdělávacího programu projekt SUMP for BSR bude organizovat Poradnu pro PUMM (SUMP Clinic), což je individuální konzultační sezení pro 10 měst s vysokými potřebami. Cílem SUMP Clinic je zvýšit využívání a přijímání kvalitních PUMM. SUMP Clinic je zaměřena na malá a střední města v Pobaltí, která zahajují svůj první proces PUMM nebo mají potíže s implementací stávajícího. V rámci konzultací města obdrží pomoc při překonávání individuálních problémů, které uvedly ve své přihlášce do kliniky.

Výzva k podávání žádostí o účast v poradně bude vyhlášena do konce roku 2025 a účastnická města budou vybrána na základě stanovených kritérií. Poradny budou organizovány s podporou externích odborníků, kteří budou vybráni na základě výběrového řízení v roce 2025. Konkrétnější témata, rozsah podpory a kritéria pro výběr měst budou definována společně s vybranými odborníky.

Na základě posouzení potřeb se Poradna pro PUMM zaměří zejména na to, jak zahájit proces PUMM, jak získat politickou podporu a jak spolupracovat na vnitřní i mezisektorové úrovni. Konkrétní potřeby žadatelů budou zohledněny a pokud možno splněny v rámci časového harmonogramu a zdrojů konzultací. Během individuálních diskusí s odborníky předloží zúčastněná města své výzvy související s výše uvedenými tématy a tato témata budou s odborníky projednána. Výsledkem poradny budou individuální doporučení pro města ohledně dalších kroků.

Projekt SUMP for BSR sleduje vývoj národních podpůrných programů, které je každý členský stát povinen zavést, a v případě potřeby upraví své aktivity tak, aby doplňovaly podporu na národní úrovni.

3.4. Přenositelný vzdělávací balíček

Vzdělávací balíček včetně všech výukových materiálů a záznamů bude po skončení školení převeden na webové stránky Centra kompetencí pro PUMM pro region Baltského moře, kde bude k dispozici pro individuální studium. Školení a materiály budou sdíleny s širším publikem prostřednictvím jiných platforem, jako jsou webové stránky Evropské observatoře městské mobility a Komise pro udržitelná města Unie baltských měst.

Zdroje

- BATS (2024). <https://interreg-baltic.eu/project/bats/>
- Cities.multimodal (2021). <https://www.cities-multimodal.eu/>
- CIVITAS DYNAMO (2016). <https://civitas.eu/projects/dynmo>
- CIVITAS SUITS (2021). <https://www.suits-project.eu/project/>
- Drăguțescu, A., Land, P. & Meskovic, E. (2020). *Topic Guide: Addressing gender equity and vulnerable groups in SUMPs*. ICLEI ES. https://urban-mobility-observatory.transport.ec.europa.eu/document/download/c71d02be-179a-4955-811c-88a82ba42dd6_en?filename=gender_equity_vulnerable_groups_sumps.pdf
- HUPMOBILE (2021). <https://www.hupmobile-project.eu/tool/hupmobile-framework>
- Kopec, A. (2024). Polish SUMP Competence Centre and Monitoring schemes. [Power Point slides]. Presentation at Sustainable Urban Mobility Indicator workshop, 5.9.2024, online.
- Küster, F. (2019) *Practitioner Briefings: Cycling. Supporting and encouraging cycling in Sustainable Urban Mobility Planning*. European Cyclists' Federation. https://urban-mobility-observatory.transport.ec.europa.eu/system/files/2023-11/supporting_and_encouraging_cycling_in_sumps.pdf
- ECAT Lithuania (2021). Report of the State of Play – SUMP status in BSR countries and cities.
- European Commission (2023). *Commission Recommendation (EU) 2023/550 of 8 March 2023 on National Support Programmes for Sustainable Urban Mobility Planning*. Official Journal of the European Union, L 73, 10.3.2023, p.23–33. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023H0550>
- European Commission (2024). Sustainable urban mobility planning and monitoring. https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/urban-transport/sustainable-urban-mobility-planning-and-monitoring_en
- Participatory.tools (2021). <https://participatory.tools/>
- Rupprecht Consult (eds.) (2019). *Guidelines for Developing and Implementing a Sustainable Urban Mobility Plan*, Second Edition. https://urban-mobility-observatory.transport.ec.europa.eu/system/files/2023-09/sump_guidelines_2019_second%20edition.pdf
- Rupprecht Consult (eds.). (2021). *Topic Guide: Sustainable Urban Mobility Planning in Smaller Cities and Towns*. https://urban-mobility-observatory.transport.ec.europa.eu/system/files/2023-10/sumps_smaller_cities_and_towns.pdf
- Sauter, D., Tight, M., Pharoah, T., Martinson, R. & Wedderburn, M. (2016). *International walking data standard*. WALK21 Foundation. https://files.designer.hoststar.ch/hoststar10546/file/1-international_walking_data_standard_version_aug_2016.pdf

SUMP CHALLENGE (2016). <http://www.sump-challenges.eu/kits>

SUMPs-UP (2020). Kits. <https://sumps-up.eu/the-project/>

UBC Sustainable Cities Commission (2013). ELTISplus – Promoting and enhancing sustainable urban mobility across Europe. <https://www.ubc-sustainable.net/project/promoting-and-enhancing-sustainable-urban-mobility-across-europe>

Union of Baltic Cities & Hanseatic and University City of Rostock (2020). *Planner's Guide to Sustainable Urban Mobility Planning*. https://www.cities-multimodal.eu/sites/cmm/files/materials/files/planners_handbook_2020_highres.pdf

Walker, J., Thornton, B. & Quinores, L. (2019). *Practitioner Briefings: Walking. Supporting and encouraging walking in Sustainable Urban Mobility Planning*. https://urban-mobility-observatory.transport.ec.europa.eu/system/files/2023-11/supporting_and_encouraging_walking_in_sumps.pdf